

Nr 34.

Ankom till riksdagens kansli den 24 mars 1919, kl. 3 e. m.

Utlåtande, angående vissa framställningar om pensioner och understöd.

Bankoutskottet får härmed avgiva utlåtande rörande nedannämnda till utskottet hänvisade framställningar angående tionde huvudtiteln.

A. Det militära pensionsväsendet.

1:o) I en till riksdagen avlåten proposition, nr 158, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen, att de officerare vid armén, vilkas utbildning ägt rum enligt bestämmelserna i värnpliktslagen den 17 september 1914, må äga att såsom tjänstår för rätt att åtnjuta pension och fyllnadspension tillgodoräkna sig den tid, varunder de varit värnpliktiga officers- eller reserv-officersaspiranter.

Ang. tillstånd för officerare vid armén att såsom tjänstår för rätt att åtnjuta pension tillgodoräkna sig viss tjänstetid.

Utredningen i ärendet återfinnes i statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för den 7 mars 1919, till vilket utskottet får hänvisa.

Utskottet, som på de i ovanberörda statsrådsprotokoll anförda skäl funnit sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning, hemställer,

att riksdagen må medgiva, att de officerare vid armén, vilkas utbildning ägt rum enligt bestämmelserna i värnpliktslagen den 17 september 1914, må äga att såsom tjänstår för rätt att åtnjuta pension och fyllnadspension tillgodoräkna sig den tid, varunder de varit värnpliktiga officers- eller reservofficersaspiranter.

Ang. gällande grunder för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar.

2:o) I en till riksdagen avlåten, den 28 februari 1919 dagtecknad proposition, nr 142, har Kungl. Maj:t, under åberopande av statsrådsprotokollet över sjöförvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att i de av Kungl. Maj:t med riksdagen antagna, i kungörelse den 24 november 1876 innefattade grunder för pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar m. m. må införas en ny punkt 5¹/₂ med följande lydelse:

5¹/₂.

Den, som vid avskedstagande icke uppfyllt villkoren för erhållande av pension och fyllnadspension efter den lönegrad, han innehar, skall vara berättigad till pension och fyllnadspension i den högsta lönegrad, inom vilken han uppfyllt villkoren för pensions och fyllnadspensions erhållande.

Beträffande utredningen i ärendet hänvisas till ovanberörda statsrådsprotokoll.

Utskottet har icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer,

att Kungl. Maj:ts i proposition nr 142 gjorda framställning må av riksdagen bifallas.

B. Allmänna indragningsstaten.

I. Angående civildepartementet.

Ang. pension åt f. sysslomannen vid Kristinehamns hospital J. F. Blombergs änka.

3:o) I propositionen nr 192 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att förre sysslomannen vid Kristinehamns hospital *Johan Fredrik Blombergs* änka *Sigrid Maria Blomberg*, född Sjögren, må från och med den 1 juli 1918 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver änka, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 500 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till statsrådsprotokollet över civilärenden för den 11 mars 1919.

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att förre sysslomannen vid Kristinehamns hospital *Johan Fredrik Blombergs*

änka Sigrid Maria Blomberg, född Sjögren, må från och med den 1 juli 1918 under sin återstående livstid, så länge hon förbliver änka, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av femhundra kronor.

II. Angående ecklesiastikdepartementet.

4:o) Kungl. Maj:t har i propositionen nr 148 föreslagit riksdagen, att läraren i trädgårdsskötsel vid folkskoleseminariet i Umeå *Karl Henrik Landsberg* må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från sin befattning, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension av 600 kronor.

Ang. pension åt läraren i trädgårdsskötsel K. H. Landsberg.

Beträffande utredningen i ärendet hänvisas till statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 21 februari 1919.

Utskottet, som icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må medgiva, att läraren i trädgårdsskötsel vid folkskoleseminariet i Umeå *Karl Henrik Landsberg* må från och med månaden näst efter den, varunder han avgår från sin befattning, under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten en årlig pension av sexhundra kronor.

5:o) Utskottet har till behandling förehåft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Hegardt* (nr 62) samt den andra inom andra kammaren av herr *Kant* (nr 123), vari anföres följande:

Angående gottgörelse åt tre professorer vid Ultuna lantbruksinstitut för minskning i deras behållna avlöningsförmåner.

»I en till riksdagen den 8 februari 1918 avlåten proposition nr 78, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att en var av professorerna vid lantbruksinstitutet vid Ultuna *Johan Abraham Sjöström*, *Ernst Vilhelm Esbjörn Petersson* och *Anders Gustaf Timberg* finge för vart och ett av åren 1918—1922, i den mån han då kvarstode i tjänst såsom professor, såsom gottgörelse för genom övergång å ny avlöningsstat för institutet föranledd minskning å behållna avlöningsförmåner uppbära, Sjöström 166 kronor, Petersson 85 kronor och Timberg 419 kronor 50 öre, att utgå från allmänna indragningsstaten.

Grunden för denna framställning torde, enligt vad handlingarna i ärendet utvisa, hava varit den, att vid bemälda personers övergång till den av 1917 års riksdag beslutade nya lönestaten för befattningshavare vid lantbrukinstitutet vid Ultuna det säregna förhållandet inträtt, att den behållna avlöningen för dessa personer, räknat för hela deras återstående tjänstetid, skulle bliva väsentligt mindre än om de kvarstätt på gammal stat, uppgående denna minskning i avlöningen för Sjöström till 830 kronor eller, fördelad på fem år, till 166 kronor om året, för Petersson till 425 kronor eller

85 kronor om året och för Timberg till 2,097 kronor 50 öre eller 419 kronor 50 öre om året. Att en sådan inkomstminskning uppstode, berodde väsentligen därpå, att Sjöström, Petersson och Timberg, enligt gällande reglemente för civilstatens änke- och pupillkassa, vid sin övergång till den nya lönestaten varit skyldiga betala retroaktiva befordringsavgifter till kassan, uppgående till 4,550 kronor för Sjöström, 4,475 kronor för Petersson och 4,862 kronor 50 öre för Timberg.

Vid behandlingen av ifrågavarande kungl. proposition, vilken av bankoutskottet tillstyrktes, stannade kamrarna i olika beslut, i det att densamma av första kammaren bifölls och av andra kammaren avslogs. Vid sedermera den 4 april 1918 företagen gemensam votering blev propositionen med 189 röster mot 160 av riksdagen i dess helhet avslagen.

Såvitt av andra kammarens i ärendet förda protokoll framgår, har detta riksdagens beslut föranletts därav, att ett bifall till framställningen kunde erhålla prejudicerande verkan och medföra den konsekvensen, att staten även i andra fall vid civila tjänstemäns befordran till ordinarie eller övergång till annan tjänst skulle nödgas bidra till erläggande av stadgade befordringsavgifter till civilstatens änke- och pupillkassa för dessa tjänstemän. Eller med andra ord: det var, såvitt man kan finna, ärendets karaktär av prejudicerande principfråga, som vid beslutets fattande fällde utslaget.

Vid sådant förhållande skulle jag — änskönt starka billighetsskäl, på sätt föredragande departementschefen och kungl. statskontoret frambållit, tala för ett bifall till framställningen — icke hava dristat mig att ånyo draga ärendet under riksdagens prövning, för såvitt icke ett av riksdagen senare fattat beslut gäve vid handen, att riksdagen uppgivit sin förut intagna ståndpunkt i denna principfråga. I början av juni månad 1918 beslöt nämligen riksdagen, vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 409, att såsom bidrag till de befordringsavgifter, vilka befattningshavare, tillhörande sjukvårds- och ekonomipersonalen vid statens hospital och asyler, hade att, därest de från och med år 1919 tillträdde befattning å ordinarie stat, enligt reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa till nämnda kassa erlagga, bevilja ett anslag av 230,000 kronor. Här har sålunda riksdagen beviljat ett avsevärt belopp till gäldande av civila befattningshavare åliggande befordringsavgifter till änke- och pupillkassan, och detta ehuru det, såvitt jag kunnat finna, icke visats, att någon av dessa befattningshavare komme att, såsom i nu ifrågavarande fall, vid övergång å den nya lönestaten få vidkännas en direkt minskning i sina sammanlagda inkomster under återstående tjänstetid. Såväl rättvisa och billighet som fordran på likhet inför lagen torde då kräva, att även dessa professorer vid lantbruksinstitutet vid Ultuna i nu förevarande hänseende erhålla den förmån, Kungl. Maj:t vid föregående års riksdag sökt att åt dem utverka. Ett ytterligare stöd för en framställning i sådant syfte torde kunna hämtas därav, att särskilt tillkallade sakkunnige för verkställande av utredning och avgivande av förslag till det statsunderstödda pensionsväsendets centralisering ansett systemet med retroaktiva avgifter så betungande, att de föreslå dess fullständiga slopande. Skulle detta förslag vinna Kungl. Maj:ts och riksdagens bifall, skulle det sålunda aldrig mer ens kunna bli tal om, att riksdagen skulle behöva tråda hjälpanne emellan med erläggandet av viss del av dylika avgifter, och den förut frambållna faran för skapandet av ett prejudikat på detta område skulle vid sådant förhållande bli så gott som ingen.

På grund av vad sålunda anförts och då, såsom i kungl. propositionen nr 78

till 1918 års riksdag antytts, ifrågavarande befordringsavgifter skola av ovan nämnda tjänstemän erläggas under loppet av åren 1918—22, får jag vördsamt hemställa,

att riksdagen behagade medgiva, att en var av professorerna vid lantbruksinstitutet vid Ulfuna Johan Abraham Sjöström, Ernst Vilhelm Esbjörn Petersson och Anders Gustaf Timberg må för vart och ett av åren 1918—1922, i den mån han då kvarstår i tjänst såsom professor, såom gottgörelse för genom övergång å ny avlöningsstat för institutet föranledd minskning i behållna avlöningsförmåner uppbära, Sjöström 166 kronor, Petersson 85 kronor och Timberg 419 kronor 50 öre, att utgå från allmänna indragningsstaten under år 1919 med 332 kronor för Sjöström, 170 kronor för Petersson och 839 kronor för Timberg samt under vart och ett av åren 1920—22 med 166 kronor för Sjöström, 85 kronor för Petersson och 419 kronor 50 öre för Timberg.»

Då den av motionärerna omförmälda grupp av befattningshavare, tillhörande sjukvårds- och ekonomipersonalen vid statens hospital och asyler, icke lärer kunna anses vara i förevarande avseende fullt likställd med de tjänstinnehavare, om vilka här är fråga, och det för övrigt rent principiellt måste vara ägnat att väcka betänkligheter att utan särskilt bärande skäl frångå ett så nyligen som förlidet år fattat beslut, har utskottet icke kunnat biträda motionärernas förslag.

Utskottet.

Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motioner I: 62 och II: 123 icke må av riksdagen bifallas.

6:o) I en inom första kammaren av herr *von Koch* väckt motion, nr 65, hemställles, »att den förre maskinisten *Carl Johan Persson* tilldelade pensionen måtte höjas från nu utgående belopp 1,400 kronor, till 1,500 kronor».

Ang. höjning av förre maskinisten C. J. Perssons pension.

Till stöd för framställningen anföres följande:

»Vid 1916 års riksdag erhöll maskinisten vid institutet för blinda å Tomtebodas, Carl Johan Persson, en pension å 1,400 kronor. Av handlingarna framgår, att Persson, som varit anställd i statens tjänst under cirka 35 år och erhållit de bästa vitsord för sitt arbete, haft en kontant lön å 2,000 kronor jämte fria husrum och vedbrand, som uppskattats till 250 kronor. Direktionen över blindinstitutet hade förordat en pension å 1,600 kronor, men hade folkskoleöversstyrelsen hemställt, att pensionen borde sättas till 1,500 kronor, vilket belopp utgjorde $\frac{2}{3}$ av Perssons samtliga för pension beräkneliga löneförmåner. Sedan emellertid statskontoret ansett, att ifrågavarande belopp var större än som bort tillkomma Persson och hemställt, att pensionen ej borde överstiga 1,300 kronor, upptog Kungl. Maj:t detta belopp i sin proposition. Riksdagen ansåg emellertid, att pensionen borde utgöra 1,400 kronor, och har Persson sedan erhållit detta belopp.

Emellertid kan det ifrågasättas, om ej pensionen bort sättas till 1,500 kronor. Flera fall kunna nämligen anföras till stöd för en sådan beräkningsgrund.

Sålunda märkes, att vid beräkning av pension till f. husmodern vid blindinstitutet, A. Munck, såsom ock folkskoleöverstyrelsen i sitt yttrande omnämner, hänsyn tagits ej endast till den kontanta lönen utan ock till bostadsförmånen. Det synes därför ganska rimligt, att så även bleve fallet med Persson. Med hänsyn tagen till Perssons av alla synnerligen väl vitsordade verksamhet samt de nu rådande dyra levnadsförhållandena är det ock önskligt, att någon ökning i pensionen kunde beredas Persson.

Utskottet.

I anledning av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning beviljade 1916 års riksdag Persson en årlig pension å 1,400 kronor att utgå under hans återstående livstid från allmänna indragningsstaten från och med månaden näst efter den, under vilken han avginge från sin befattning. Då några nya skäl icke tillkommit, som synas böra föranleda ändring av riksdagens nyssnämnda år fattade beslut, har utskottet icke ansett sig kunna biträda motionärens förslag.

Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motion I: 65 ej må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 24 mars 1919.

På bankoutskottets vägnar:

ERNST HEDENSTIERNA.
